

ARTIKELEN

INSTELLINGEN VAN WELDADIGHEID IN CHINA ¹⁾

DOOR

H. HACKMANN.

De zorg voor den noodlijdenden medemensch vindt bij alle volken haar oorsprong in het familiewezen. Daar spreekt de natuurlijke band van het bloed, die de menschen elkander doet helpen en bijstaan en in den loop der tijden zekere verplichtingen in het leven roept, die de kracht van ongeschreven wetten bezitten. Bij vele primitieve volken reikt de hulpverleening aan noodlijdenden nog niet veel verder dan de grenzen der bloedverwantschap. Wie bij geval den steun van zijn familie geheel verloren heeft, bevindt zich dan ook in den meest droevigen en hulpeloozen toestand. Knud Rasmussen vertelt ons in zijn boek: „The People of the Polar North” van de voor onze begrippen verschrikkelijke verlatenheid van een nauwelijks tienjarig „homeless” kind bij de Noordpool-Eskimo's ²⁾. De schrijver merkt daarbij op, dat het eigenlijk onbegrijpelijk is, dat de jongen nog in het leven bleef.

De zorg voor den naaste binnen den familiekring en binnen het raam der bloedverwantschap wordt overal in zekeren zin als een eeuwige plicht gevoeld. Buitendien brengt een hoogere cultuur het bewustzijn mee, dat de mensch ook den noodlijdenden medemensch buiten den kring der bloedverwantschap moet helpen. Uit persoonlijke fijngevoeligheden en oogenblikkelijk medelijden ontstaan in het geordende volksleven langzamerhand bepaalde innerlijke geboden, die geleidelijk het aanschijn geven aan ethische richtlijnen en voorschriften en tenslotte leiden tot de oprichting van sociale instellingen, die zich ten doel stellen allerlei nooden van den mensch op breedten grondslag te lenigen. Dikwijls werken religieuze invloeden in deze richting mede, dikwijls ook niet; speciaal in het land, waarover wij het een en ander zullen mededeelen, China heeft weinig beïnvloeding door den godsdienst plaats gehad. Daar is de weldadigheid ontsproten uit het natuurlijk algemeen menschelijke medegevoel; slechts

¹⁾ In de hiervolgende studie blijft de moderne, verwarde overgangstoestand, waarin China verkeert, en waarvan men de uitkomsten eerst nog moet afwachten, buiten bespreking. Zij heeft uitsluitend betrekking op het oude keizerrijk, dus op den tijd van vóór 1911, waarin de waarnemingen en onderzoekingen van schrijver dezes werden verricht, die van 1894—1903 en opnieuw van 1910—1912 in China verblijf hield.

²⁾ The people of the Polar North, Londen 1908. p. 51—53. (The orphan).

bij uitzondering spelen daarbij religieuze voorstellingen mede een rol.

In China is het besef, verplichtingen te hebben jegens den noodlijdenden medemensch, reeds oudtijds krachtig tot uiting gekomen. Voor medemensch moet eigenlijk „landgenoot” gelezen worden, want verder dan de landsgrenzen keken de Chineezzen niet. Het Chineesche rijk is voor hen de wereld (t'ien hsiâ = wat onder den hemel is). „Binnen de vier zeeën zijn allen broeders”, zegt een oud spreekwoord, daarmede alle leden van het Chineesche volk (dat men zich van alle vier zijden begrensd dacht door de zee), tot één groote familie rekenende, waarvan de keizer de vader is. Dat is de grondgedachte, waarop reeds oudtijds vele ideëele geboden betreffende de zorg voor den medemensch steunden.

Bladert men de boeken van Confucius, Mencius, Mê Ti of van andere filosofen door, dan treft men vele uitspraken aan, waarin de ondersteuning van den arme, de zorg voor den noodlijdende en verlatene, een plicht van de leidende personen wordt genoemd. Confucius zoekt in „jên”, de menschelijkheid of de menschenliefde, den oorsprong van alle zedelijkheid; „jên” is eigenlijk niet anders dan het bewustzijn, dat de menschen jegens elkaar plichten hebben („wederkeerigheid” of „shu”, geformuleerd in de bekende spreuk: „wat gij niet wilt dat U geschiedt, doe dat ook een ander niet”³⁾). Menschelijkheid is voor Confucius zoo beslissend voor het begrip van het goede, dat hij zegt: „Wie vastbesloten naar menschelijkheid streeft, bedrijft nooit kwaad”⁴⁾. Geheel op dezelfde wijze oordeelt Mencius; de menschen zijn alle op elkaar aangewezen en vormen tezamen een eenheid; hierop moet het menschelijk handelen steeds gericht zijn. Menschelijkheid en gerechtigheid zijn dan ook de fundamenteën, waarop het welzijn van den Staat gegrondvest moet zijn.⁵⁾

In het bijzonder treedt bij dezen gedachtengang de persoon van Mê Ti naar voren, die eerst in den tegenwoordigen tijd in breederen kring de aandacht begint te trekken⁶⁾. Mê Ti (480—400) is de bezielde apostel van de algemeene menschenliefde in China.

Wederkeerige menschenliefde is het eenige middel om de menschen tot elkaar te brengen. In een volk, dat door liefde vereend is, zullen de sterken de zwakken, de rijken de armen, de ontwikkelden de onwetenden bijstaan; oude lieden zonder vrouw en kinderen zullen tot hun levenseinde verzorgd worden, de hongerenden gespijst, de haveloozen gekleed, de zieken verpleegd, de dooden begraven (als

³⁾ Deze woorden berusten op een uiting van een leerling van Confucius Lun yü, XII, 5.4.

⁴⁾ Vergl. H. Hackmann, „Chinesische Philosophie”, München 1927, p. 85—87.

⁵⁾ Ibid. p. 182.

⁶⁾ A. Forke, „Mê Ti, des Sozialethikers und seiner Schüler philosophische Werke”. Berlijn 1922.

H. Hackmann, „Chinesische Philosophie”, p. 110—122.

er geen verwanten zijn die daarvoor kunnen zorgen). Naar het oordeel van dezen filosoof hebben de ideale heerschers van de grijze oudheid inderdaad naar deze beginselen geregeerd en op deze wijze voor het welzijn van hunne onderdanen gezorgd.

Dat dergelijke grondbeginselen, die meer of minder diep bij de meeste invloedrijke denkers weerklank vonden, wel eens regeeringen en corporaties in de Chineesche oudheid metterdaad er toe gebracht hebben, instellingen van weldadigheid in het leven te roepen, is niet onwaarschijnlijk. In ieder geval houden verschillende Chineezzen, die over deze onderwerpen schrijven, het voor zeker, dat reeds onder de Tsjou Dynastie (gewoonlijk geplaatst in den tijd van rond 1120—250 v. Chr.) dergelijke instellingen (bijv. vondelingenhuizen) hebben bestaan, die eigenlijk reeds volgens hedendaagsche begrippen werden bestuurd.

Dat de overheid in de oudheid er reeds over dacht korenpakhuizen en voorraadschuren op te richten, waaruit armen en verlatenen werden ondersteund, wordt in oude geschriften uitdrukkelijk vermeld. (Zie bijv. in Li Chi IV, I, 3, § 9). Ook elders zijn sporen te vinden, op grond waarvan men kan aannemen, dat een zekere welvaartzorg in China reeds vele eeuwen heeft bestaan. Zoo lezen wij, dat in de negende eeuw na Christus bij de opheffing van boeddhistische kloosters onder de regeering van Keizer Wu Tsung, een deel van de kloostergronden gevoegd werden bij de gronden, die men voor weldadige doeleinden bebouwde; in het desbetreffende edict is ook sprake van ziekeninrichtingen e.d.

In de mededeelingen van Marco Polo⁷⁾ wordt terloops melding gemaakt van de openbare zorg voor lichamelijk gebrekkigen en dakloozen; in de dertiende eeuw is dat blijkbaar iets vanzelfsprekends. Uit het edict van Keizer Yung Tjing in 1724, waarin de regelen worden herzien, waaraan het beheer over inrichtingen voor vondelingen en oude lieden is onderworpen, blijkt, dat dergelijke instellingen reeds lang hebben moeten bestaan. Verschillende tegenwoordig nog bestaende weldadigheids-instellingen zijn van zeer ouden datum: de oprichting van een vondelingenhuis in Shanghai dateert bijv. van 1710.

We kunnen derhalve aannemen, dat de oorsprong van de corporatieve zorg voor noodlijdenden bij de Chineezzen, zooals we die tegenwoordig in het „Rijk van het Midden” kunnen waarnemen, in overoude tijden ligt en tot op zekere hoogte op het sociale leven van het Chineesche volk zijn stempel gedrukt heeft.

Na deze vluchtige historische oriëntering zullen we thans een blik werpen op den weldadigheidsarbeid zelf, zooals de moderne tijd ons dezen te zien geeft, en nagaan, over welke gebieden deze arbeid, die waarlijk niet van geringen omvang is, zich uitstrekt.

⁷⁾ Marco Polo. Ed. Yule-Cordier. II, p. 188.

1. *Vondelingenhuizen en weeshuizen.* De vondelingenhuizen zijn wel de oudste en meest verbreide caritatieve instellingen van China. Het ontstaan is vooral sterk bevorderd door de ingewortelde gewoonte in arme gezinnen om jong geboren meisjes, die later meer tot last zijn dan tot steun, te dooden. Dat deze kindermoord in China van oudsher voorgekomen is, kan niet ontkend worden, al staat daar tegenover, dat zij ook in het debet van verscheidene andere landen geschreven kan worden (bijv. het oude Arabië, zooals blijkt uit het protest van Mohammed in den Koran VI, 138) en dat de omvang van dit verkeerde gebruik niet overal even groot is en ook moeilijk is vast te stellen. Bovendien heeft de overheid zoowel als de openbare meening zich er steeds krachtiger tegen gekeerd, zooals ten duidelijkste blijkt uit het bestaan van de vele vondelingenhuizen. Men wil de ouders in de gelegenheid stellen zich in deze inrichtingen van hun jonggeborenen te ontdoen, zonder hun geweten met een moord te behoeven te belasten. Aan den ingang van een vondelingenhuis is in den muur een soort uitschuifbaar verlengstuk, waarin de bringer het kindje neerlegt, waarna hij door een bepaald teeken (een slag op een houten trommel of het slaan op een klok) te kennen geeft, dat een nieuweling is gearriveerd. Vervolgens verwijderd hij zich weer. Het kind wordt geregistreerd en een reeks van lichamelijke kenteekenen, die moeten dienen om het later te kunnen identificeeren, wordt erbij gevoegd. Tot deze kenteekenen behooren ook vingerafdrukken. Anders dan in Europa, waar de lijnen in de huid op de vingertoppen nog slechts kort aangewend worden als identificatiemiddel van personen, was in China dit middel reeds lang bekend en in gebruik. Voor de voeding der zuigelingen worden voedsters aangesteld, die deels intern zijn, deels buiten de inrichting wonen. Het toezicht wordt meestal uitgeoefend door een inwonend soms ook wel een uitwonend geneesheer. Vele van deze inrichtingen nemen alleen meisjes op, die de groote meerderheid uitmaken der kinderen, waarvan de ouders zich ontdoen. In sommige huizen worden zoowel jongens als meisjes opgenomen, want ook jongens zijn wel eens het slachtoffer, vooral in gezinnen, die zeer veel kinderen hebben. Wanneer de kinderen opgroeien gaan ze een verschillend lot tegemoet. Het kan voorkomen, dat de ouders hun kind willen terugnemen, in welk geval het na het vaststellen der identiteit weer teruggegeven wordt. De zuigelingen worden ook wel over gezinnen verdeeld (vooral op het land), die kinderhulp gebruiken kunnen. In vele gevallen echter worden de vondelingen geheel in de inrichting opgevoed, zoodat het vondelingenhuis tegelijkertijd weeshuis wordt. Als de kinderen groot geworden zijn, worden de meisjes uitgehuwelijkt (waartoe gewoonlijk veel gelegenheid bestaat), terwijl de jongens als bediende, arbeider e.d. te werk gesteld worden. Soms worden kinderen uit het vondelingenhuis door kinderlooze echtparen geadopteerd.

De vereenigingen, die de tehuizen in stand houden, trachten ook dikwijls door ondersteuning met geld of levensmiddelen arme gezinnen er van af te houden de jonggeborenen te dooden. Bij de geboorte van een kind wordt dan gedurende eenige maanden een regelmatige ondersteuning verleend.

2. *Kinder-noodasyls*. In helaas lang niet zelden voorkomende perioden, dat de groote massa in noodlijdenden toestand verkeert door de mislukking van den oogst, overstromingen, aanhoudende droogte of andere rampen, springt de overheid en de openbare weldadigheid steeds in de bres. Men schenkt vooral aandacht aan de kinderen, die in dergelijke zware tijden het meeste te lijden hebben. Zij worden door de ouders, die hen niet meer kunnen onderhouden, weggezonden en aan hun lot overgelaten of blijven na den dood der ouders hulpeloos achter. Een dergelijke toestand is een aansporing voor welgestelden tot het oprichten van tijdelijke kinderasyls. W. C. Milne schildert een dergelijke inrichting tijdens den hongersnood van 1850. Het tehuis was groot opgezet en herbergde bij zijn bezoek 2000 kinderen, waarvan 65 percent jongens⁸⁾). Door de plaatselijke overheid en philanthropische Chineesche ingezetenen werden de kosten gedragen.

3. *Tehuizen voor weduwen*. In verschillende plaatsen zijn tehuizen gesticht om arme weduwen, die zich in het leven niet meer staande kunnen houden, een behoorlijk onderkomen te verschaffen. Men heeft daarbij tevens op het oog hertrouwen onmogelijk te maken, aangezien dit naar Chineesche opvatting niet wenschelijk, om niet te zeggen in strijd met de goede zeden, wordt geacht.

Aan alle bewoonsters wordt behalve woningruimte een kleine som gelds verschaft, waarvoor zij zich levensbenoodigdheden kunnen koopen. Zij staan onder streng toezicht; verkeer met volwassen mannen is verboden. Ook komen zij zoo weinig mogelijk in aanraking met de leiders en verzorgers, zoodat hun bestaan wel zeer monotoon en somber is, gelijkend op het verblijf in een gevangenis of klooster. Er zijn inrichtingen van dien aard die 200 tot 300 weduwen herbergen. Velen van haar houden zich bezig met fijne handwerken, die te haren bate worden verkocht. Wanneer een weduwe een volwassen zoon heeft, moet zij haar plaats in het tehuis afstaan, als de zoon in staat is haar te onderhouden.

4. *Oude mannen- en vrouwenhuizen*. Voor hulpbehoevende oude lieden bestaan in de meeste Chineesche steden speciale gestichten. De leeftijdsgrens is 60 jaar (soms ook 70 jaar). Plaatsing geschiedt niet, wanneer zoons of kleinzons in het leven zijn, die in staat zijn de oude menschen te onderhouden. De bewoners van deze inrichtingen ontvangen evenals de weduwen iedere maand een bedrag aan geld

⁸⁾ W. C. Milne, „Life in China”. Londen, 1858, p. 57.

of een hoeveelheid levensmiddelen. Aan het hoofd van de inrichting staat gewoonlijk een aan de plaatselijke overheid ondergeschikte leider. Ook is er meestal een geneesheer aan verbonden. Het aantal verpleegden is dikwijls zeer groot. Een gesticht in Hangtsjou (provincie Tsjekiang) telde in het jaar 1843 vijfhonderd verpleegden.

5. *Tehuizen voor gebrekkigen.* Deze inrichtingen zijn eveneens zeer verbreid en de hierboven reeds aangehaalde plaats van Marco Polo (Yule, II, 188: „Wanneer de straatpolitie overdag ergens een gebrekkige aantreft, die niet meer werken kan voor zijn brood, brengt zij hem naar een inrichting, waarvan er vele bestaan, gesticht door vorsten uit de oudheid en die over groote inkomsten beschikken.”) bewijst, dat zij zeer oud zijn. Het is te begrijpen, dat van de velen, die steun noodig hebben, maar een klein gedeelte opgenomen kan worden. Hun namen worden op lijsten gesteld, waarna onderzocht wordt, wie voor opneming in aanmerking komen.

6. *Blindengestichten.*

7. *Leprozenhuizen.*

8. *Asyls voor bedelaars en daklozen.*

De drie hier genoemde inrichtingen zijn van denzelfden aard als de tehuizen voor gebrekkigen en worden op dezelfde wijze in stand gehouden. Een door de overheid aangestelde leider staat aan het hoofd. Hij heeft een groote macht. Op regelmatige tijden moet hij zijn principalen mededeeling doen van de sterfgevallen en van de veranderingen, die in de bevolking zijn gekomen. De bewoners ontvangen gewoonlijk een klein bedrag voor hun levensonderhoud, dat echter niet toereikend is. Het is hun daarom toegestaan langs de straat te bedelen, terwijl zij 's nachts in het asyl verblijven. In de leprozenkoloniën, die dikwijls zeer groot zijn, kleine nederzettingen op zich zelf, treft men zoowel armen aan als welgestelden, die een eigen huis bewonen. De lotgenooten mogen onder elkaar huwen en de echtgenooten leven niet gescheiden.

9. *Pelgrimshuizen.* Onder de talrijke pelgrims, die naar de beoemde bedevaartplaatsen stroomen, bevinden zich ook vele arme lieden, die zelfs niet de kosten van de opneming in de pelgrimscellen der kloosters kunnen betalen. Voor deze menschen worden door welgestelde vrome lieden eenvoudige tehuizen opgericht, waar niet zelden tevens een eenvoudig maal wordt voorgezet.

10. *Korenschuren.* Het bijeenbrengen van korenvoorraden voor tijden van hongersnood is sinds vele eeuwen een voorzorgsmaatregel, die zoowel door de overheid als door particuliere vereenigingen werd genomen. De tegenwoordige organisatie van de stichting van korenschuren, zooals de overheid die in het leven geroepen heeft, vindt haar oorsprong in de voorstellen, die de filosoof Tsju Hsi in een verzoekschrift van het jaar 1181 na Chr. deed, maar de instellingen zelf zijn van ouderen datum. In tijden, waarin de graanprijs

normaal is, wordt een groote hoeveelheid koren opgekocht en in pakhuizen bewaard. Wanneer er een noodtoestand intreedt, stelt men de verzamelde voorraden tegen lagen prijs (een vierde of derde onder den marktprijs) en zoo noodig kosteloos ter beschikking van de massa des volks. Door de dorpschoufden of andere beambten worden de menschen uitgezocht, die in aanmerking komen (bij voorkeur weduwen, weezen en behoeftigen). Deze krijgen een kaart met vermelding van de hoeveelheid, welke zij kunnen krijgen en de plaats waar zij het kunnen halen. In de levensbeschrijvingen van vele verdienstelijke mannen wordt als een bijzonder bewijs voor hun zorg voor het volk melding gemaakt van hun bemoeiingen ten aanzien van de oprichting van openbare voorraadschuren.

11. *Warme dranken en spijzen* worden of uitsluitend in tijden van nood, of als regel in de drie koudste wintermaanden verschaft. In volkskeukens, gesticht door het gemeenschappelijk optreden van welgestelden, wordt rijst, rijstsoep of thee uitgedeeld. In alle hongerperioden wordt de oprichting van dergelijke hulpinrichtingen in de meest verschillende streken vermeld. Aan personen, die nog wel een kleinigheid kunnen betalen wordt het voedsel voor den halven prijs verstrekt, aan anderen voor niets.

12. *Verschaffing van kleeren en dekens*. De scherpe winterkoude wordt in China in den regel niet door verwarming der kamers,⁹⁾ maar door warme kleeding en gewatteerde stoffen bestreden. De arme bevolking, die dergelijke gewatteerde kleeding niet kan koopen, heeft van de winterkoude zeer te lijden. Daarom zorgen liefdadigheidsvereenigingen er voor, dat aan de armen in den winter gewatteerde kleeding en dekens verschaft worden.

13. *Armenapotheken* zijn in China zeer verbreid. Zij zorgen niet alleen voor de kosteloze verschaffing van geneesmiddelen, maar ook voor het geneeskundig onderzoek, daar in de apotheken ook zieken onderzocht worden en doodsbewijzen worden afgegeven. Uitgebreide regelingen zijn voor deze inrichtingen gemaakt. De beambten, „artsen” en helpers werken zonder salaris of worden door een weldadigheidsvereeniging betaald. Deze heeft het recht bepaalde regels te stellen voor den arbeid der beambten, maar bekostigt voor hen ook allerlei uitgaven voor feestmaaltijden, tabak, thee e.d. De vereeniging bepaalt o.a. dat de beambten hun arbeid tengevolge van de weersgesteldheid niet mogen veronachtzamen; dat zij van de patiënten geen bijzondere vergoeding mogen vragen en dat ieder op zijn beurt geholpen moet worden. Ook de patiënten zijn aan allerlei

⁹⁾ Als een zeer ontoereikend vervangingsmiddel van de kachel wordt in Noord-China de z.g. Kang gebruikt, een van leem of tegels opgebouwde brits, die een zijde van de lamer beslaat. Onder deze Kang wordt een verwarmingsinstallatie aangebracht, zoodat de persoon, die er op zit of ligt, verwarmd wordt.

bepalingen onderworpen: zij moeten onder bepaalde omstandigheden langer vooraf vasten (opdat de geneesmiddelen een betere uitwerking hebben), bij grooten toeloop moeten zij een bepaalde volgorde innemen; als zij genezen zijn, behooren zij den God der Heelkunde hun dank te betuigen en als blijk van hun dankbaarheid de gelofte af te leggen voortaan een reiner en beter leven te zullen leiden. Soms zijn deze apotheken slechts een deel van het jaar geopend, namelijk wanneer de ziektegevallen het talrijkst zijn en de ziekte het gevaarlijkst is (in de lente en in den herfst). Van deze instellingen schijnt overal een zeer druk gebruik gemaakt te worden.

14. *Kostelooze inenting*. Eigenlijk is deze verzorging een onderdeel van de vorige. Ik noem haar evenwel afzonderlijk om de aandacht te vestigen op het weinig bekende feit, dat de Chineezzen de bestrijding der pokken door inenting met pokstof lang voor de Europeanen kenden. Reeds in het jaar 1014 na Chr. moet een geleerde uit de provincie Szetsjuan uitgevonden hebben, dat de kracht der ziekte gebroken wordt, wanneer men de lymphe of de fijngemaakte korstjes der pokpuistjes bij een gezond mensch in den neus brengt en de ziekte op kunstmatige wijze doet uitbreken. Volgens deze methode is de inenting in ieder geval reeds eeuwen lang in China toegepast (soms ook door het gezonde kind de kleeven van een besmet kind aan te trekken). Toen evenwel de Europeanen hun methode van inenting naar China overbrachten (de eerste arts, die haar toepaste was Dr. Pearson in Canton in 1805) werd de nieuwe methode weldra algemeen en verdrong zij de oude. De inenting geschiedt op vele plaatsen bij arme menschen kosteloos.

15. *Armenhuwelijken*. De huwelijkssluiting gaat in China met veel kosten gepaard, wanneer zij op behoorlijke en traditioneele wijze moet plaats vinden. Ook arme families met eenig zelfrespect hechten groote waarde aan de formaliteiten, zoodat het huwelijk dikwijls door gebrek aan geld niet kan doorgaan. Dan bieden weldadige vereenigingen, die meermalen voor dit bijzondere doel uit de bureu en bekenden van de familie gevormd worden, de helpende hand. Daar het huwelijk in China hoog aangeslagen wordt, acht men het verleenen van dergelijke hulp een zeer verdienstelijke daad. Het noodige geld wordt door een inschrijving bij elkaar gebracht en men viert vroolijk feest.

16. *Steun bij begrafenissen*. Een gelijksoortige zorg ligt in het streven den armen steun te verleenen voor de bijzetting van hun dooden. Een bijzondere rol speelt daarbij de doodkist. Het is bekend, dat de Chineezzen groote waarde hechten aan een passende doodkist, welke zij lang voor hun dood bij zich in huis opstellen en dat de kist een welkom familiegeschenk is, in het bijzonder bij de viering van den zestigsten verjaardag. Het is dan ook een beklemmend denkbeeld voor arme menschen, bedelaars en alleenstaanden, te voorzien, dat zij niet in staat zullen zijn de kosten van een behoorlijke kist te

dragen. Talrijk zijn de instellingen, die hieraan tegemoet komen. Men verschaft den behoeftigen de kist zelf of het benodigde hout, of geeft hun een bijdrage voor den aankoop. Eveneens worden voor de begrafenis, die natuurlijk veel geld kost, wanneer de plichtigheid in stijl moet plaats vinden, de noodige geldmiddelen verschaft, vooral wanneer het de begrafenis van een gezinshoofd betreft.

Meer in het bijzonder stellen sommige vereenigingen zich ten doel de zorg op zich te nemen voor de bijzetting van de lijken van onbekenden, van aangespoelde dooden of op straat gestorven bedelaars. Ook zorgen deze vereenigingen voor het opnieuw begraven van gebeente, dat op een of andere wijze buiten het graf is geraakt. Men is er van overtuigd, dat de geesten der afgestorvenen voor een dergelijke daad buitengewoon gevoelig zijn en dit den weldoeners ook zullen vergelden. Hier en daar vindt men in China (b.v. in Tjinkiang aan de Jangtse, in Amoy en Swatow) begraafplaatsen, die voor de bijzetting van onbekenden door dergelijke vereenigingen eigener beweging zijn aangelegd en worden onderhouden.

17. *Hulp bij den landbouw.* Er zijn vereenigingen, die zich ten doel stellen bij de bevolking de belangstelling voor den landbouw te wekken, de noodige kennis omtrent bepaalde takken van den landarbeid te verbreiden en behulpzaam te zijn bij de bestrijding van allerlei plagen en het voorkomen van schade. Zij pogen hun doel hoofdzakelijk te bereiken door de verspreiding van voorlichtende geschriften. Een beroemde plaats onder deze geschriften neemt een in de twaalfde eeuw geschreven boek over den akkerbouw en de zijdedwining in, (Kêng tji t'u), dat door de Keizers K'ang hsi en Tjen lung (1696 en 1739), opnieuw met zorg is uitgegeven.¹⁰⁾ Speciaal over de teelt van zijderupsen en het kweken van moerbezieboomen is veel geschreven en deze geschriften worden door vereenigingen tot nut van het algemeen steeds weer opnieuw gedrukt en verspreid. Dit gebeurt ook met raadgevingen voor den strijd tegen de sprinkhanen en andere schadelijke insecten.

18. *Brandweer* vindt men over het algemeen in iedere Chinese stad. Het is een tak van overheidsdienst, omdat de bescherming van de stad tegen het vuur een plicht der stedelijke overheid is en deze bovendien bij groote brandschade op gevoelige wijze van hooger hand tot verantwoording kan worden geroepen. Toch bestaan in vele plaatsen (waarschijnlijk op aandrang van de stedelijke beampten) particuliere vereenigingen, die de brandweer geheel of gedeeltelijk bekostigen. Zij brengen de middelen bijeen om de brandweertien te betalen, spuiten en ander hulpmateriaal aan te schaffen en zoo noodig te

¹⁰⁾ Verg. O. Franke, Kêng tshi t'u. Deel XI van de „Abhandl. d. Hamb. Kol.-instituts”. Hamburg 1913. Van den zelvden schrijver: Ostas. Zeitschr. Jaargang III, Deel 2, p. 169—208.

vernieuwen en gongen (om brandalarm te maken), lantaarns, fakkels, stroosandalen e.d. gereed te kunnen houden. Omtrent de arbeidsverdeling, de toewijzing van de spuiten, het optreden van de brandweertroepen bij den brand stelt de vereeniging uitgebreide regelen vast. Zij bepaalt ook de bezoldiging en regelt de bestraffing en het ontslag.

19. *Vrije veren.* De overtocht over de rivieren vindt in China behalve in de aan het water gelegen steden, die een brugverbinding bezitten, in hoofdzaak plaats met veerbooten. Vele van deze veren zijn weldadige instellingen van particulieren of vereenigingen. Vooral bij gevaarlijke punten aan groote rivieren, waar kleine veerbooten een gevaarlijke taak zouden hebben, zorgen dergelijke vereenigingen er voor, dat een aantal groote, stevig gebouwde vaartuigen den dienst onderhouden om eventueele ongelukken te voorkomen. Baron von Richthoven merkt in zijn reisbeschrijvingen ¹¹⁾ over het gebruik van een dergelijk veer het volgende op: „Hoewel zes in aantal, zijn de veerbooten voortdurend in beweging. Bij aankomst van de boot worden terstond weer nieuwe vrachten op de boot geladen naast de vele draagstoelen, die hier zeer „en vogue” zijn. Ik was genoeg Amerikaan om terstond te denken aan de winst die op zoo’n drukke overtochtsplaats een stoompont zou kunnen opleveren. Ik schaamde mij oprecht, toen ik vernam, dat ’n edelmoedige Chinees uit belangstelling voor het algemeen welzijn de geheele organisatie van dit veer uit eigen zak bekostigde en de bevolking voor den overtocht van passagiers en goederen niets liet betalen.” Het getuigt immers van groote onbekendheid met deze dingen, zelfs bij dezen onderzoeker, dat hij er aan toevoegt: „Een dergelijke gemeenschapszin is wel heel zeldzaam en het valt des te meer op iets dergelijks in China tegen te komen.”

20. *Hulp bij overstroomingsgevaar.* De Chineezinnen bezitten de door vreemdelingen dikwijls waargenomen eigenschap, niet gaarne menschen ter hulp te willen komen, die in het water zijn gevallen. Deze houding berust op het geloof, dat iemand, die in het water in gevaar verkeert door watergeesten in de diepte getrokken wordt en dat men deze geesten zou vertoornen, als men trachtte hen te redden, tengevolge waarvan zij den redder inplaats van het hun ontgane offer zouden meesleuren. Hoewel dit geloof inderdaad bij de massa van het volk aanwezig is en menigeen er door wordt terughoudend de helpende hand uit te steken naar een met de golven worstelenden mensch, bewijst aan den anderen kant het bestaan van vereenigingen, welke speciaal zich ten doel stellen hulp te verleenen aan drenkelingen, dat dit bijgeloof niet algemeen is en plaats laat voor een meer gezonde opvatting. In vele steden, die aan den oever van een rivier liggen of aan groote meren (b.v. het Tai Hu bij Soetsjou), vindt men dergelijke vereenigingen. Bij Europeanen ook zeer bekend zijn de reddingsbooten

¹¹⁾ „Tagebücher aus China”. Berlijn 1907, Deel I, p. 56.

op de Jangtse, niet alleen bij de stroomversnellingen in den bovenloop, maar ook aan den benedenloop (b.v. in Tjinkiang, Kiukiang).¹²⁾ Wanneer er een ongeluk gebeurd is, zijn de booten snel ter plaatse, allereerst om menschenlevens te redden en verder om lijken te bergen, goederen op te visschen en andere vormen van hulp te verleenen.¹³⁾ De lijken worden op kosten van de vereeniging op eigen begraafplaatsen onder passend eerbewijs begraven. Wie wel eens den bovenloop van de Jangste tusschen I-tsjang en Tsjoeng-king heeft bevaren, weet er van mee te praten, welk een onschatbare hulp deze „levensbooten” verleenen en hoe kalmeerend hun aanwezigheid werkt op de passagiers. Bij de vele gevaarlijke draaikolken, waar jaarlijks talrijke schipbreuken en andere ongelukken plaats vinden, zijn deze booten gestationneerd, bemand met bekwame, moedige, sterke kerels, die te allen tijde klaar staan. Schrijver dezes was jaren geleden eens de gast van een zendeling in het verre Westen van China. In de bibliotheek van mijn gastheer waren zeer veel boeken opvallend door water beschadigd. Op mijn vraag, hoe dit gekomen was, vertelde de bezitter der boeken mij, dat hij op zijn reis naar zijn standplaats op de Jangtse schipbreuk had geleden in een der gevaarlijkste stroomversnellingen tengevolge van het breken van het jaagtouw. Hij zelf was, tot zijn geluk, niet aan boord omdat men gewoonlijk het schip bij dergelijke gevaarlijke plekken verlaat en langs den oever te voet gaat. De boot sloeg op de klippen en werd versplinterd. De bemanning van de reddingsboot echter had het grootste deel van zijn bezittingen uit het water gered, waaronder bijna zijn geheele boekenschat, die echter duidelijk de sporen van het avontuur vertoonde.

21. *Het herstel van wegen en bruggen.* Daar de landsregeering zich in China weinig gelegen laat liggen aan den toestand waarin de verkeerswegen en bruggen verkeerden, berust de taak om ze in stand te houden op de gebruikers zelf. Het is een taak, welke verschillende gemeenten na onderling overleg gezamenlijk op zich nemen. Dikwijls moet echter de goede wil van den enkeling in de bres springen. Dan betaalt iemand, die van de urgentie der herstelling overtuigd is, uit eigen middelen de kosten. Ook roept men wel de hulp in van de weldadigheid voor het houden van een inschrijving. Soms komt het voor, dat een aantal mannen zich persoonlijk tot taak stellen een weg te herstellen of een brug te vernieuwen. Dergelijke arbeid pleegt verricht te worden ter voldoening aan een gelofte in tijden van nood afgelegd of uit dankbaarheid voor een bijzondere redding. Men is er van overtuigd zich door dergelijk werk verdienstelijk te maken en daarvoor door den hemel beloond te worden. De aardsche belooning

¹²⁾ „Chinese life-boats. Published by order of the Inspector General of Customs”. Shanghai, 1893.

¹³⁾ Vergelijk hetgeen Mrs. Bishop-Bird van haar eigen ervaringen vertelt in haar boek: „The Yangtze Valley and beyond”. Londen, 1899, p. 186 e.v.

bestaat wel daarin, dat voor de weldoeners der gemeenschap aan den weg een gedenksteen wordt geplaatst of hun namen in de bruggen gegrift worden.

22. *Verlichting.* De straten en pleinen der Chineesche steden worden door de stedelijke overheid in den regel niet verlicht, zooals dit ook bij ons in vroeger tijd niet geschiedde. De verlichting, die er is, gaat van particulieren uit. Ook hier komt dikwijls de gemeenschapszin van vereenigingen of van particulieren tot uiting. Groote lantaarns van bamboe en papier of gaas worden opgehangen en donkere plaatsjes en stegen zoodanig verlicht, dat de wandelaar 's nachts den weg beter kan vinden. Daarbij speelt ook de godsdienstige voorstelling een rol dat men de dolende geesten, die rusteloos door de wijde wereld worden gedreven, den weg wil verlichten om op deze wijze hun dankbaarheid te verwerven.

23. *Zorg voor reizigers.* Zeer verbreid is het aardige gebruik, om aan den openbaren weg voor de voorbijgangers op bepaalde afstanden groote steenen potten met koude thee neer te zetten, waaraan de reizigers zich op warme zomerdagen kunnen laven. Vooral voor de koelies, die groote lasten vervoeren, beteekent dit een groote weldaad. De drank kan echter ternauwernood thee genoemd worden, omdat bij de oorspronkelijke theebladeren allerlei bladeren van andere kruiden worden gevoegd. Zeer hygiënisch zijn deze drinkgelegenheden natuurlijk ook niet. Toch genieten zelfs Europeanen dikwijls van een verfrisschenden drank, als zij door de brandende zon als uitgedroogd zijn. Bij de drinkgelegenheid is niet zelden een rusthuisje geplaatst, bestaande uit een door stutten ondersteund dak, voorzien van banken, waar de reiziger in de schaduw op een koele plek kan uitrusten. Een dergelijke zorg is meest het werk van de openbare weldadigheid, waaraan een godsdienstige bijbedoeling niet geheel vreemd is, getuige het in de hut geplaatste godsbeeldje. Met het vullen van de theekruiken en het toezicht op de hutten is gewoonlijk een in de nabijheid wonende familie belast, die daarvoor door den stichter wordt betaald.

24. *Spaarkassen en voorschotbanken.* Het particulier initiatief heeft in China vele spaarkassen in het leven geroepen. De deelnemers worden aangespoord, door regelmatige kleine inlagen zich voor tijden van nood het bezit van een vaste som geld te verzekeren. Deze spaarkassen ontwikkelen zich dan tegelijkertijd tot voorschotbanken of ook worden deze naast de spaarkassen opgericht. Hier kan ieder (onder het stellen van zekerheid) zonder daarvoor rente te betalen of op een zeer lagen rentevoet (die overigens in China zeer hoog is) gelden tot een bepaald bedrag opnemen met een zekeren aflossingstermijn. Op deze wijze geniet de arme student, de in nood verkeerende boer, de kleine koopman, die zich wil installeren, de huisvader bij bijzondere uitgaven, een waardevollen steun.

25. *Onderwijs.* Hoewel opvoeding en onderwijs van oudsher de aandacht hebben gehad van de overheid, is de organisatie van het schoolwezen nooit staatsaangelegenheid geweest. Scholen waren er in vroeger tijd reeds zeer veel. Het zijn echter steeds instellingen van gemeenten of van een groep van particulieren, niet onder de contrôle van de administratie staande. Slechts eenige groote instituten, (zooals de beroemde school van Yoe Lo Shan bij Tsjangsha in de provincie Hupeh) zijn regeeringsinstellingen of worden uit de rijksmiddelen bekostigd. De gemeenschapszin van personen of vereenigingen heeft op dit gebied veel tot stand gebracht. Overal in den lande bestaan scholen voor onvermogenen, die geheel of gedeeltelijk door de bijdragen van begunstigers worden onderhouden. In de biographieën van beroemde mannen wordt het hun dikwijls als een groote verdienste aangerekend, dat zij steun verleenden aan scholen of aan behoeftige studenten hulp verschaffen.¹⁴⁾

26. *Verspreiding van goede lectuur.* Hier vindt men een rijk gebied van nuttige steunverleening. Allerlei boeken, vooral religieuze, maar ook andere, waarvan een goede invloed op de massa wordt verwacht, worden met behulp van regelmatige bijdragen gedrukt, terwijl de namen van de gevers in den regel aan het einde van het boek op een lijst worden geplaatst. Ook bestaan er overal vereenigingen, die zich ten doel stellen goede boeken uit te geven en weg te schenken. Van een welgesteld koopman in Wan Hsien (aan de boven-Jangste) vertelt Mrs. Bishop-Bird¹⁵⁾, dat hij behalve allerlei anderen weldadigen arbeid (o.a. het bekostigen van 40 vrije scholen), vijf menschen aanstelde om het beroemde heilige edict van Keizer K'ang Hsi iedere maand in het openbaar aan het volk voor te lezen en te verklaren.

27. *Dierenbescherming.* Drie vormen kan men hier onderscheiden: het streven om de menschen er van terug te houden dieren te dooden en op te eten; hen uit de gevangenschap te bevrijden en aan het lot, gedood te zullen worden, te onttrekken; en hen tot aan hun natuurlijke dood te verzorgen. Zonder twijfel zijn deze vormen van dierenbescherming, zoo niet alle, dan toch voor het grootste deel, ontsproten aan het Boeddhisme. Dit geldt echter b.v. niet voor de beweging tegen het slachten van runderen (zoowel het gewone rund als de z.g. waterbuffel), welke oorspronkelijk onafhankelijk van het Boed-

¹⁴⁾ Ook in den commentaar op het bekende traktaat Kan Ying p'ien (Traktaat van de vergelding) wordt het tot de goede daden van een edel mensch gerekend, dat hij 40 scholen liet oprichten, waarvan ieder 1000 boeken bevatte en dat hij knappe geleerden aanstelde, om in die scholen vrij onderwijs te geven. Aan behoeftige studenten met goeden aanleg verschafte hij de benodigde boeken, zelfs als hij ze in het geheel niet kende. St. Julien, „Le livre der récompenses et des peines”, pag. 48.

¹⁵⁾ „The Yangtze valley and beyond”, Londen, 1899, p. 19.

dhisme is ontstaan, al heeft zij zich later wel met Boeddhistische opvattingen verbonden (het geloof aan de reïncarnatie). Onder de boeken, die verspreid worden ter veredeling van de volkscultuur, zijn er een groot aantal, die waarschuwen tegen het dooden van rundvee. Vooral wordt de aandacht er op gevestigd, dat het van groote on dankbaarheid getuigt, een dier dat zijn leven gesleten heeft in dienst van de menschheid, ten laatste nog een gewelddadigen dood te laten sterven en dan nog huid, haar, vleesch en beenderen te benutten. Daarnaast wordt het Boeddhistische argument der reïncarnatie ten tooneele gevoerd. Loopt de runddooder niet de kans, dat hij zijn eigen — in dieren gereïncarneerde — familieleden doodt? Wij hebben zelfs hooren vertellen, dat aan iemand twee door hem geslachte runderen in den droom waren verschenen, waarvan het eene dier zich als zijn vader, het andere zich als zijn grootvader ontpopte. Men wijst den menschen op de schrikbarende lotgevallen van de wanbedrijvers en men bedreigt de booswichten met verschrikkelijke straffen in het heden en in het hiernamaals, wanneer zij in hun daden volharden. Dikwijls ziet men in Chineesche steden op de muren biljetten, waarop het beeld van een rund voorkomt, gemaakt van fijne, dicht op elkaar gedrukte lettertjes, die nader bezien een langen tekst vormen, waarin natuurlijk de liefde voor het dier gepredikt wordt en de ban over de dierenmoordenaars wordt uitgesproken. Tegen het slachten van andere dieren stelt men zich niet zoo krachtig te weer, al zijn er vele, ook niet-Boeddhistische, geschriften en vereenigingen, die de vegetarische leefwijze propageeren en het dooden van dieren in het algemeen afkeuren. Ook het visschen wordt ontoelaatbaar geacht. Men heeft zelfs van de overheid in verschillende streken weten gedaan te krijgen, dat het visschen in bepaalde rivieren en meren terwille van het dier verboden is.

Verwant aan dit streven zijn de bemoeiingen van vereenigingen en alleenstaande personen om slachtvee en andere dieren, die den mensch tot voedsel strekken, op de markten te koopen en vrij te laten. Voor visschen, schildpadden, schelpen e.d. legt men dikwijls speciale vijvers of bassins aan, waarin men deze dieren onderbrengt. Herhaaldelijk steunen de Boeddhistische kloosters dit streven. Daar houdt men de dieren, die er gebracht worden, tegen een kleine vergoeding in het leven en verzorgt ze verder. Er zijn vijvers voor allerlei diersoorten, waarin men soms oeroude karpers of schildpadden aantreft, die geheel tam zijn geworden en op een bepaald teeken bij elkaar komen om gevoederd te worden. Ook vindt men in uitgestrekte kloosters stallen voor grootere dieren, b.v. voor runderen, die aan het slachtmes zijn ontrukkt. Wanneer een Europeaan bij een vluchtig bezoek aan zoo'n klooster ergens achteraan een stal met vroolijk knorrende varkens ontdekt, meent hij wellicht een heimelijke begeerte naar vleesch bij de monniken op het spoor gekomen te zijn.

Dan vergist hij zich echter. Hun doel is slechts „levens te redden”. De varkens leven tot aan hun zalig uiteinde rustig in het klooster, zonder dat hun eenig kwaad wordt gedaan. Soms treft men zonderlinge dieren in deze kloosters aan. Schrijver stond eens bij het openen van een deur in het groote klooster T'ien tang ten zuiden van Ningpo, tot zijn groote verrassing plotseling tegenover een geweldig groot hert met een veelvertakt gewei, welk dier van zijn kant even verbaasd over de ontmoeting bleek te zijn als hij zelf. Het was op jongen leeftijd gewond in het bosch gevonden en naar het klooster gebracht, waar het weer op krachten kwam en als huisdier werd grootgebracht.

De geloovige Boeddhisten passen het „fang shêng”, d.i. het vrij laten van levende dieren, zeer veelvuldig toe als een middel tot het verwerven van religieuze verdienste. Dikwijls leggen zij geloften af, die hierop betrekking hebben. Handige kooplieden trachten hieruit munt te slaan. Wanneer bij feesten veel bedevaartgangers in de groote kloosters samenkomen, ziet men onder de volksmassa's lieden, die allerlei gedierte: vogels, slangen, hagedissen e.d. gevangen houden en aan anderen, die zich verdienstelijk willen maken door het vrijlaten van dieren, te koop aanbieden.

Hiermede zijn we aan het einde van het overzicht van de verschillende gebieden, waarop de caritatieve instellingen in China werkzaam zijn. Men zou er nog wel eenige kleinigheden aan toe kunnen voegen, die naar Chineesche opvatting er ook nog toe behooren, maar deze hebben voor ons slechts de beteekenis van curiosa, b.v. de zorg voor het verbranden van beschreven en bedrukt papier. In het „Rijk van het midden” stelt men er een eer in, er zorgvuldig voor te waken, dat met dit papier niet roekeloos wordt omgesprongen, eenerzijds, omdat men ieder literatuurproduct hoog aanslaat, anderzijds, omdat men meent de heilige personen, die misschien in den tekst genoemd worden, te bezoedelen, wanneer het papier vertrappt, verscheurd of op andere wijze veronachtzaamd wordt. Daarom zet men op straten, wegen en pleinen kleine steenen bakken neer, waarin al dit papier verbrand wordt. De vereenigingen, die zich met deze zorg belasten, hebben betaalde personen in hun dienst, die overal dergelijke papieren moeten oprapen en verbranden. Ook dit wordt „weldadigheid” genoemd.

* * *

Wij willen thans ter nadere karakteriseering en beoordeeling van het opgesomde eenige opmerkingen aan het overzicht toevoegen.

Allereerst worde aandacht geschonken aan de personen, van wie de weldadige arbeid uitgaat. In vele gevallen is het de regeering, waarbij men vooral moet denken aan de provinciale en plaatselijke overheid, ofschoon ook de centrale regeering en bekwame keizers

door hun persoonlijk initiatief dikwijls ingegrepen hebben. De gouverneurs en andere provinciale beambten staan als leiders van grootere of kleinere onderdeelen van den Staat echter dichter bij de nooden en behoeften van het volk en houden zich dan ook meer met de hulpverleening bezig. Wanneer de overheid een instelling van weldadigheid opricht, houdt zij de leiding en het toezicht in handen. Een commissie oefent voor haar deze bevoegdheden uit. Dikwijls bepaalt de overheid zich tot het verleen van een subsidie ten behoeve van den arbeid van een of andere vereeniging. Ook spoort een regeerings-beambte wel eens welgestelde kooplieden en vrienden aan, om een weldadigheidsvereeniging op te richten. Vrije vereenigingen vormen den voornaamsten factor in de weldadigheid. Daarin komt het van oudsher sterk democratische karakter van het land, ondanks het feit, dat het altijd een monarchistischen staatsvorm heeft gehad, tot uiting. Onder de boeren van het kleinste dorp zoowel als onder de bewoners der grootste stad vindt men in dit opzicht een vruchtbaren bodem. In het algemeen is van de overheid geen toestemming noodig voor het oprichten van dergelijke vereenigingen. Sommige vereenigingen lenigen verschillende nooden tegelijk, wat aangestipt wordt door hun naam: „hal van vereenigde menschelekheid” („Hal” = Tang is een veel gebezigde naam voor caritatieve instellingen). Ook de koopmansgilden, die in het Chineesche handelsleven zulk een groote rol spelen ¹⁶⁾, wijden zich aan de weldadigheid, ofschoon deze hulpverleening zich meestal tot de leden zelf beperkt. Een bijz. vorm van deze gilden zijn de „Hui Kuan”, die men zou kunnen betitelen met „clubs”. Zij vormen een band tusschen de landslieden uit eenzelfde provincie, die in den vreemde wonen (d.i. in een andere provincie). Ook deze genootschappen beoefenen in uitgebreiden zin de weldadigheid, zij het ook uitsluitend onderling.

Beperkt in haar werkingssfeer zijn ook de instellingen tot ondersteuning van familieleden, met behulp waarvan rijke beambten hun familieleden in de toekomst een goed bestaan trachten te verzekeren. Omdat het vermogen van deze stichtingen meestal in landerijen belegd wordt, kunnen zij zeer lang blijven bestaan. F. Hirth ¹⁷⁾ deelt mede, dat er nog een dergelijke stichting bestaat, die in het jaar 1052 is opgericht.

Zeer veel weldadigheid wordt echter uitgeoefend door particulieren. Talloos vele zijn de diensten, van den kleinsten tot den grootsten, die door hen worden bewezen, van den armen slokker, die iederen avond op een gevaarlijken hoek van de straat een lantaarn ophangt tot den Croesus, die jaarlijks meerdere dozijnen vrije scholen, een aantal armenapotheken, blindenasyls en vondelingentehuizen bekos-

¹⁶⁾ H. B. Morse, „The Gilds of China”, Londen, 1909.

¹⁷⁾ „Ueber gemeinnützige Anstalten in China”. Leipzig, 1903.

tigt, in den winter duizenden armen van kleeven voorziet en groote bedragen voor allerlei inzamelingen beschikbaar stelt. De particulier kan natuurlijk geheel zelf uitmaken, op welke wijze hij te werk wil gaan. Wanneer hij instellingen sticht, pleegt hij een bepaald vermogen daarvoor te bestemmen door landerijen aan te wijzen, waarvan de opbrengst voor het onderhoud dient. Daarbij stelt hij regelen vast volgens welke het beheer moet worden gevoerd. De werkzaamheid van vereenigingen wordt meestal door uitgebreide statuten geregeld. Een voorbeeld daarvan kunnen de lezers, die geen Chineesch kennen, vinden bij F. Hirth ¹⁸⁾. Eerst wordt een beroep gedaan op het geweten, dan wordt de oprichting vermeld met het speciale doel en vervolgens komen 21 artikelen, waarin men de regelen vindt, volgens welke het beheer moet worden gevoerd. Een uittreksel uit de statuten van een andere stichting vinden we bij W. C. Milne ¹⁹⁾.

Wanneer men de veelzijdige vormen der weldadigheid overziet, die men in China kan waarnemen, den grooten gemeenschapszin peilt, die daarin tot uiting komt en de reglementen en berichten der vereenigingen leest, waarin men een kijk krijgt op den ijver en de toewijding, waarmede de helpende taak wordt verricht, dan zou men tot de overtuiging kunnen komen, dat China op het gebied van de armenzorg e.d. een van de best toegeruste landen ter wereld is, een land, waarin de ellende van den uitersten nood bijna niet gevonden wordt. Toch weet iedere kenner van de werkelijke verhoudingen, dat eerder het tegendeel waar is. Althans behoorde hij het te weten. Juist op dit gebied vindt men in de beschrijvingen eenzijdigheid naast vooringenomenheid, zoowel naar de eene als naar de andere zijde, waardoor een objectieve beoordeeling moeilijk wordt. Zoo beweerde G. E. Eug. Simon ²⁰⁾, vele jaren Fransch consul in China, dat wellicht nergens zoo weinig bedelaars zijn als in China; dat men er in steden van 150.000 tot 200.000 inwoners slechts 20 tot 25 telt en dat de bedelarij op het platteland bijna in het geheel niet voorkomt! Wie langer in China geleefd heeft en om zich heen heeft gezien, begrijpt niet, hoe een dergelijke bewering met een autoritair gebaar geuit kan worden. De feiten spreken een geheel andere taal. De sociale ellende is in China — ondanks alle bemoeiingen der weldadigheid — geweldig groot en springt trouwens ook duidelijk in het oog. Wat daartegen gedaan wordt, heeft een uitwerking als een druppel op een gloeiende plaat. Deze toestand vindt naar ik meen vooral zijn oorzaak in de levensomstandigheden van de bevolking en haar beschavingspeil. De bevolking is zeer talrijk en neemt sterk toe. De natuurlijke rijkdom-

¹⁸⁾ „Ueber gemeinnützige Anstalten in China”, p. 16—25.

¹⁹⁾ „Life in China”, Londen, 1858, p. 51—55. Verg. ook een Chineesche mededeeling over de opening van een armenapotheek in het boek van W. Lockhart, „The medical missionary in China”, Londen, 1861, p. 28 e.v.

²⁰⁾ „La cité chinoise”, Parijs, 1886, p. 24.

men van het land worden bij lange na niet voldoende uitgebuit. De menschelijke arbeidskracht beweegt zich nog steeds langs paden, die reeds duizenden jaren worden betreden en methoden worden nog toegepast, die duizenden jaren geleden gebruikt werden. Ondanks de taaiheid en arbeidzaamheid van den gewonen man en de bescheidenheid van zijn behoeften, is de opbrengst van den bodem niet voldoende, om velen een redelijk bestaan te verschaffen. Eerst wanneer een geweldige verandering is gebracht in de aanwending der natuurlijke hulpmiddelen en in de arbeidsmethoden, hetgeen hand in hand behoort te gaan met een grootere vrijheid van beweging, andere regeermethoden en andere bestuursvormen, zal het levensniveau zich kunnen verheffen. Daarnaast moeten de hygiënische maatregelen en de praktijk der medische wetenschap grondig worden herzien. Een begin van verbetering is in den tegenwoordigen tijd zeker waar te nemen. In hoeverre de tegenwoordige omwenteling het land op wegen zal brengen, die naar het gewenschte doel leiden, kan alleen de toekomst ons leeren.

Het is — om tot ons onderwerp, de weldadigheid, terug te keeren — niet twijfelachtig, of de naar verhouding geringe uitkomsten der door ons opgesomde bemoeiingen tot leniging van den nood zijn gedeeltelijk ook te verklaren uit bepaalde gebreken, die deze welvaartzorg zelf aankleven. Daarover wordt nog het volgende opgemerkt.

Theorie en praktijk staan steeds ver van elkaar. De theorie van een of andere instelling van weldadigheid staat in de statuten; de praktijk berust op de energie en toewijding der uitvoerders, op de doelmatigheid der methoden van uitvoering, op de zorgvuldigheid en onbevangenheid van het toezicht en op de hulpmiddelen, die bij de uitvoering ten dienste staan. Is nu in een vondelingentehuis nalatigheid in het spel in de keuze der voedsters, vertrouwt men haar meer kinderen toe dan is voorgeschreven, gebruikt men bij de bereiding van spijzen in hulpkeukens slechte voedingsmiddelen; verkeerden bij de brandweer als het er op aankomt de hulpmiddelen in onvoldoenden toestand, dan is het nuttige effect van de instellingen zelfs met de beste statuten illusoir. Nu is het een zwakke zijde in het karakter van den Chinees, dat hem de doelbewuste, taaie uitvoering van plannen en denkbeelden, het krachtige vasthouden aan aangenomen richtlijnen, moeilijk valt. Dit gebrek in het volkskarakter kan men op velerlei gebied waarnemen. Wij hebben er boven reeds op gewezen, dat men in China reeds eeuwen eerder dan in Europa leering getrokken heeft uit de ontdekking van het nut der preventieve besmetting met de pokken. Maar vergelijk nu eens de geringe resultaten die de ontdekking in China gehad heeft met den zegetocht der ontdekking van Jenner in Europa! Waarom wordt hetzelfde denkbeeld in China zoo weinig benut? En waarom kon de ontdekking eerst onder Euro-

peeschen invloed uitgebreide toepassing vinden? Omdat China zich nooit grondig met de beteekenis van de ontdekking vertrouwd maakte en deze in dit land niet op krachtige en systematische wijze toepassing vond. Op dezelfde wijze zal men bij de waarneming van de Chineesche cultuurwereld nog dikwijls moeten oordeelen, zelfs ten aanzien van moderne spoorwegen en arsenalen, waar een goede aanleg dikwijls wordt verknoeid door het gebrek aan regelmatig toezicht, aan voldoende onderhoud, aan een straffe organisatie en aan een doelmatige voortzetting.

Deze karaktertrek treedt ook aan den dag bij de Chineesche instellingen van weldadigheid. Nauwgezetheid en nauwkeurigheid ontbreken, evenals een zorgvuldige uitvoering van de plannen. Men laat alles over zijn kant gaan. Dat behalve de leiders en de administrateurs bijna niemand het recht heeft of den wensch koestert een kijkje in de praktijk te nemen of contrôle uit te oefenen, kan licht tot allerlei sleur aanleiding geven. De berichten e.d., die aan de openbaarheid worden prijs gegeven, hebben weinig te beteekenen. Zij geven geen kijk op de bijzonderheden van de praktijk. Zoo ontstaan in de instellingen door nalatigheid en slapheid, door slecht onderhoud en een lankmoedig laat-maar-waaien-systeem licht allerlei ongewenschte toestanden, welke een schadelijken invloed hebben en de groeikracht van de instelling ondermijnen. Daarmee wordt niet ontkend, dat de losse teugel, waarmee de Chineesche instellingen meestal geleid worden, in vele opzichten den bewoners welgevallig zal zijn, omdat deze daardoor een grootere bewegingsvrijheid bezitten dan in onze streng gereguleerde Westersche inrichtingen²¹⁾, maar de enkele voordeelen wegen toch niet op tegen de algemeene nadeelen, die er uit voortvloeien.

Het ontbreken van voldoende contrôle en de geringe openbaarheid van het beheer hebben tot gevolg, dat niet zelden financieele onregelmatigheden, persoonlijke verrijking en bevoorrechtiging van den een naast achterstelling van den ander voorkomen. Hierover wordt wel veel geklaagd, maar het is voor den vreemdeling moeilijk, bijkans onmogelijk, een grondig onderzoek in te stellen. Wie de methoden van het Chineesche bestuur kent, zal zich hierover wel niet verbazen. Een leidende plaats, zij het hoog of laag, wordt in China maar al te veel beschouwd als een vanzelfsprekende gelegenheid om zich voordeelen te verschaffen en geld in eigen zak te doen vloeien. Hoe groot het percentage van dergelijke elementen in de leiding der weldadigheidsinstellingen is, laat zich niet vaststellen. Maar dat zij aan de goede resultaten afbreuk doen is wel zeker. Het is zeer juist gezien van Europeesche vereenigingen, die bij ernstige rampen, zooals hongersnood en overstromingen, gevormd worden, dat zij vooral nauw-

²¹⁾ Zie het voorbeeld bij G. Eug. Simon, „La cité chinoise”, p. 22.

lettend toezien op de kanalen, waarlangs de bijeengebrachte gelden of voedingsmiddelen den nooddruftigen bereiken, opdat deze ze zelf in handen krijgen. Achtelooosheid in dit opzicht zou vele goede bedoelingen verijdelen.

Bij de praktijk der Chineesche weldadigheid moet vooral ook gewezen worden op de omstandigheid, dat men bepaalde misstanden niet energiek aanpakt, maar steeds halve maatregelen genomen worden. Dit geldt in het bijzonder voor de bedelarij. Deze plaag komt overal tot uiting en het is een bekend feit, dat de bedelaars in het geheele rijk in een soort gilden zijn georganiseerd en in vele plaatsen onder leiding staan van een man, dien men met den naam van „Koning der bedelaars” pleegt te betitelen²²⁾. Dat het bedelaarsdom een zoo machtige en gevreesde half-gepriviligeerde positie in de burgerlijke maatschappij kon veroveren, is zonder twijfel onder meer te wijten aan den Boeddhistischen godsdienst, die de bedelarij principieel als een bestaansgrond verheerlijkt, hoewel de Chineesche Boeddhistische monniken niet meer de dagelijksche bedeltochten houden, zooals die in de landen van het Zuidelijke Boeddhisme nog gebruikelijk zijn. De slappe Chineesche regeering is tegen dezen machtigen invloed der bedelarij nooit energiek opgetreden en het verschijnsel wordt eenvoudig als een noodzakelijk kwaad beschouwd. Even onbeholpen en laks is haar houding tegenover plagen als melaatschheid en blindheid, welke ziekten door een betere behandeling en vooral ook bij doelmatiger voorzorgsmaatregelen tot een veel kleineren omvang teruggebracht zouden kunnen worden. —

Over het geheel is er geen twijfel, dat de physiognomie van het Chineesche volk ondanks alle gebreken duidelijke trekken van menschenliefde, goedheid en hulpvaardigheid vertoont, die, overal waar wij ze constateeren, zoo weldadig aandoen. Men leest het in China niet alleen in boeken en men is er niet alleen van overtuigd, dat de mensch verplicht is, zijn medemensch in den nood bij te staan en dat het menscheijk bestaan op wederkeerigheid gebaseerd is, maar men handelt er ook naar en heeft dat in alle tijden gedaan. De feiten bewijzen dit, al staat de armenzorg er niet zoo schitterend voor als Th. G. Selby²³⁾ een Chinees over zijn land laat zeggen: „Het probleem van de armenzorg is in ons land opgelost door de toewijding en het piëteitvol optreden van de familie. — De liefde tot onze verwanten drijft ons hen te helpen, die in andere landen tot den bedelstaf zouden vervallen.” Zoo is het zeker niet. Want al is de familieband ook oorzaak, dat tot op zekere hoogte de armoede buiten de deur gehouden wordt, wat zeer te prijzen is, toch is hij nog geen universeel genees-

²²⁾ Voor bijzonderheden vgl. B. Navarra, „China und die Chinesen”, Bremen, 1901, p. 522 e.v.

²³⁾ „As the Chinese see us”, Londen, 1901, p. 92.

middel. De Chineezzen zelf hebben dit ook wel geweten. Vandaar, dat zich buiten de grenzen der familie een wijdvertakte weldadigheid heeft ontwikkeld, die achting verdient en hopelijk een van de factoren zal zijn, die voor of te na in een „nieuw China” op nog schooner wijze de gezondmaking van het volk zal helpen bevorderen.

Het is zonderling, dat de aandacht der Europeanen in zoo geringe mate op deze toch zoo belangwekkende verschijnselen is gevallen. Een uitgebreide monografie bestaat bij mijn weten daarover nog niet. Het is teekenend, dat in het bekende boek van J. Dyer Ball („Things Chinese”)²⁾ met zijn talrijke artikelen over het Chineesche leven en den volksaard over de weldadigheidsinstellingen in het geheel niet wordt gesproken (althans niet in den eersten druk, den eenigen, die mij ten dienste staat). Fr. Hirth heeft in zijn hierboven reeds geciteerd boek iets er van medegedeeld uit Chineesche bron. Verder is te noemen: T. J. Preston, Chinese benevolent institutions in theory and practise (Chin. Recorder 1907, no. 5, p. 245—53). Buitendien wordt het onderwerp in eenige algemeene werken over China, zooals dat van S. W. Williams, (The middle Kingdom”, II, p. 263—66), B. Navarra („China und die Chinesen”, p. 319—22), ook reeds in het oudere werk van J. Davis, („The Chinese”, II, p. 104 e.v.) zij het slechts kort, ter sprake gebracht. Ook moeten nog eenige geschriften over China genoemd worden, die er terloops een hoofdstuk aan wijden, n.l. van W. C. Milne, („Life in China”, 1858, p. 46—72), W. Lockhart, („The medical missionary in China”, 1861, p. 23—29), J. Doolittle, („Social life in China”, 1868, p. 468—488), Mrs. J. F. Bishop-Bird, („The Yangtse valley and beyond”, 1899, chap. XVII), A. Tatarinoff, in de werken van het keizerlijke Russische gezantschap over China (1858, II, p. 449—52). Over een liefdadige vereeniging van Chineezzen te Soerabaya heeft Prof. Gust. Schlegel in de Bijdr. tot de Taal- Land- en Volkenkunde v. N. I. (1884 deel VIII blz. 517 en vlg.) geschreven. Behalve deze uitingen zijn mij slechts eenige oppervlakkige vermeldingen van deze of gene zijde van het onderwerp in verschillende reisbeschrijvingen van China bekend. Ik heb zelfs Europeanen ontmoet, die jaren lang in China hadden doorgebracht en niets van deze dingen afwisten. Het ware gewenscht, dat een Chinees zelf, die beter binnen kan dringen in de inheemsche literatuur en die zich op de plaats zelf door reizen en informaties nauwkeurig op de hoogte kan stellen, een uitgebreid overzicht van het geheele gebied samenstelde. Hij zou er echter ernstig naar moeten streven zoo objectief en eerlijk mogelijk te zijn en het voor de hand liggende gevaar, eenzijdig te prijzen en theoretische, op gedrukt materiaal gebaseerde beschrijvingen te geven, uit den weg te gaan.

²⁾ „Things Chinese, being notes on various subjects connected with China”. Londen 1892.